

txt

tardor

2009

núm. 12

Intel·ligències del futur: noves tecnologies

suplement
educatiu de
la revista
de lletres L'illa

materials educatius
per a l'escola valenciana
bromera.txt

TXT és una publicació d'Edicions Bromera coordinada per Josep Antoni Fluixà

Consell de redacció: Marta Estrelles i Carol Borràs
Consell assessor: Alfred Aranda, Bernat Bataller, Vicent Borràs, Joan Carles Gírbés i Josep Gregori

Col·laboradors: Iñigo Benítez, Dolors Palau, Robert Martínez, Migue Puig, Josep Lluís Ruiz, Chelo Richart, José Luis Sastre i Luis Suñer

Correcció lingüística, maquetació i arxiu gràfic:
Edicions Bromera

Disseny gràfic: Enric Solbes

Fotografia: Alfred Aranda

Redacció i administració: Apartat de correus 147, 46600 Alzira (Ribera Alta), telèfon 962 402 254

Adreça a Internet: www.bromera.com/txt

Correu electrònic: txt@bromera.com

Impressió: Bormac

Tirada: 12.800 exemplars

ISSN: 1887-3979 / **DL:** V-635-2007

TXT no s'identifica necessàriament amb els articles dels seus col·laboradors, ni els torna els originals no sol·licitats, ni hi manté correspondència.

TXT autoritza la reproducció dels seus articles si se'n fa esment de la procedència.

Editorial

És evident que el temps canvia –és a dir, que passa– en totes les èpoques, però també que en unes sembla que ho fa d'una manera més ràpida que en altres. Al cap i a la fi, hi ha un temps real, però, sobretot, hi ha un temps perceptiu que com a persones ens fa viure'l amb velocitats diferents segons la situació vital en què ens trobem. I aquesta sensació s'experimenta de la mateixa manera col·lectivament, per això, les societats es veuen involucrades en èpoques llargues en què sembla que res no canvia, amb la repetició cíclica i tranquil·la dels fets, que són seguides d'altres èpoques en què fa l'efecte que tot s'altera radicalment, en què es produeix una revolució a partir de la qual ja res no torna a ser com abans.

Tal com s'esdevé, per exemple, en l'actualitat. Qui pot negar que vivim uns anys en què els canvis de tot tipus –social, tècnic, cultural, científic, etc.– se succeeixen amb una freqüència quasi diària? Qui no s'adona que la societat en què visqué la seua infància ja no és la del present? Canvien els hàbits alimentaris i els costums de relacionar-se amb la família, amb els amics, amb l'escola. I canvien, sobretot, els mitjans de transport i de comunicació: viatgem més i rebem informació de qualsevol part del món en temps real. Ja no vivim aïllats en el nostre poble: el món s'ha convertit en un veïnatge universal. I, en conseqüència, l'escola i l'educació tradicionals ja no tenen el sentit que abans tenien. No serveix de res preparar les generacions futures perquè es moguen en un món, o en una societat, que ja no existeix. Els esforços i les il·lusions que s'entesten a aplicar resultaran obsolets i inservibles.

Per tant, es fa inevitable i urgent un canvi profund en la manera de concebre l'acció educativa, més que no un canvi de legislació. És necessari preparar les noves generacions per als temps que vindran. Formar-les en les distintes *intel·ligències de futur* que les dotaran de capacitat per a relacionar-se amb facilitat en el nou entorn social, cultural i tècnic en què ja hem començat a viure. Però, per a aplicar aquesta manera d'educar, s'han d'introduir a l'escola les tecnologies de la informació i de la comunicació –les TIC–, sense oblidar-se de la resta de les capacitats que convé adquirir. El repte, naturalment, és apassionant per a la societat i per al professorat, però es tracta d'un repte que, de moment, planteja encara molts dubtes. Als docents, per exemple, els és imprescindible una formació que els garantisca encarar el treball amb possibilitats d'èxit. Una formació que, ara com ara, l'administració educativa no els ofereix amb la qualitat que es reclama.

Flaixos

Solidaritat contra la fam

Metges Sense Fronteres ha estrenat una web-interactiva per a conscienciar el públic infantil i juvenil del greu problema de la desnutrició infantil. L'espai www.msf.es/juega permet conèixer quines són les causes d'aquest problema i, especialment, quins són els tractaments que estan al nostre abast per a eradicar-lo. D'una manera lúdica, els continguts acosten la realitat objectivament buscant la implicació dels menuts perquè compreguen la importància de ser sensibles i solidaris als problemes dels menys afavorits. Una eina molt útil amb què els educadors poden despertar les consciències dels seus alumnes.

Lectura i noves tecnologies

El proper 17 d'octubre es desenvoluparà de manera semipresencial la tercera edició del curs «Fomentar la lectura en la societat del coneixement» adreçat a professors, estudiants i professionals relacionats amb la promoció de la lectura i interessats en els nous mitjans tecnològics. L'èxit de participació de les edicions anteriors d'aquestes jornades organitzades per la Fundació Bromera amb el patrocini de la Institució de les Lletres Catalanes confirma l'interès dels professionals per a explorar les possibilitats pedagògiques que actualment ens ofereix el món digital. En aquesta iniciativa capdavantera col·laborarà novament la professora Laura Borràs i el grup Novadors. Més informació en www.fundaciobromera.org.

Arriba l'Escola 2.0

El Consell de Ministres ha aprovat recentment el «Pla Escola 2.0», que estableix la digitalització completa de més de 14.400 aules de tot Espanya, abans del proper mes d'abril. Aquesta implantació parcial implica prop de 400.000 alumnes i 20.000 professors de cinqué de Primària i segon d'ESO. El material amb què es dotaran les classes inclou un ordinador portàtil per a cada alumne amb capacitat per a suportar aplicacions i programari educatiu d'última generació, connectivitat sense fils a Internet i pissarra digital interactiva per a l'aula, a més d'un ordinador perquè cada professor pugui controlar la pantalla i el projector. Aquest pla preveu que d'ací a quatre anys les aules de 5é i 6é de Primària i 1r i 2n de Secundària estiguen completament digitalitzades. A més, preveu la formació addicional perquè el professorat disposi dels recursos necessaris per a aprofitar els avantatges pedagògics que proporcionen les noves tecnologies.

Educ@web
www.iearn.cat

Aquesta xarxa internacional d'educació fomenta la realització de projectes informàtics cooperatius entre centres d'ensenyament d'arreu del món i estableix relacions d'amistat basades en el coneixement mutu i el respecte.

Literatura i evolució

El 13 d'octubre comencen les conferències dels Premis Literaris Ciutat d'Alzira amb el títol «En clau d'evolució. Llegir i escriure ciència, literatura i història». Partint de la commemoració de l'any Darwin i les nombroses efemèrides literàries i històriques que recorren aquest any, les ponències abordaran temes com l'origen de la nostra espècie o la influència de l'alimentació, a més de la importància de la lectura, tant la científica com la literària i la històrica. El científic Juli Peretó i els escriptors Lluís-Anton Baulenas, Alicia Giménez-Barlett i Joan Francesc Mira són alguns dels conferenciants. El cicle s'estructura com un curs del qual s'expedirà un certificat acadèmic als docents que ho sol·liciten. Més informació en www.fundaciobromera.org.

Intel·ligències de futur i sabers de l'escola

Íñigo Benítez Castaño*

L'escola necessita un canvi en profunditat, una revolució, m'atrevisc a expressar. Necessita que els mestres ens adonem de la importància del nostre treball, i de com d'importants som per a milions de xiquets i joves quan el desenvolupem sota les claus de la societat de la informació; com d'importants som si comencem a ignorar l'analfabetisme desvergonyit amb càrrec administratiu i ens posem a reflexionar i a actuar, per a canviar, almenys com a mínim, al mateix ritme que canvia la societat. I si ens podem col·locar per davant d'aquesta per donar-li uns valors més bons, molt millor.

* Expresident d'AIDIDE-PV

En la societat actual, el valor més preuat ja no és la mercaderia, sinó la informació i el coneixement. Comprar i adquirir informació, distribuir-la i gestionar-la, seleccionar-la i convertir-la en coneixement són alguns dels grans reptes que ens imposa la globalització. Umberto Eco assenyala que l'excés d'informació està canviant la nostra ment i la nostra intel·ligència, i que el principal problema de la sobreinformació actual és la quantitat d'estímul generats i la falta de sentit i connexió entre aquests estímuls i informacions. El que importa no és reunir molta informació, sinó saber codificar-la, integrar-la, contextualitzar-la, organitzar-la i interpretar-la, donar-li sentit i significació.

En aquest context, l'escola, els centres docents, no poden limitar-se a continuar acumulant coneixements ni a generar processos d'aprenentatge que no impliquen coneixements significatius en l'alumnat i que no el preparen per a ser capaç de desenvolupar-se amb un coneixement cada vegada més exigent i plural. Aquest procés d'aprenentatge afecta tots els aspectes del desenvolupament personal i inclou una concepció del coneixement més inclusiva i compromesa amb l'educació integral i amb les intel·ligències múltiples que supere l'essència cultural tan arrelada en la nostra tradició entre l'intel·lecte i l'afectivitat, entre

El que importa no és reunir molta informació, sinó saber codificar-la, integrar-la, contextualitzar-la, organitzar-la i interpretar-la, donar-li sentit i significació

el pensament i el sentiment, entre el cap i el cor.

Un gran estudiós de la intel·ligència, H. Gardner (2005), ens proposa en un breu assaig les 5 intel·ligències bàsiques, les 5 ments del futur perquè, segons afirma, «l'educació continua sent una preparació per al món del passat en comptes de ser una preparació per als possibles mons del futur».

- La ment disciplinada ens ajuda a adquirir les maneres de pensar i de procedir de les disciplines i a treballar amb regularitat i sistemàticament.
- La ment sintètica estableix connexions entre diferents sabers disciplinaris.
- La ment creativa emmarca la realitat de manera diferent i usa unes ulleres alternatives per a veure el que s'esdevé.
- La ment respectuosa valora la diversitat i (tolera) accepta i aprecia les diferències.
- La ment ètica activa l'ètica professional i ciutadana.

Sabers de l'escola

El coneixement escolar s'ha transformat a través de tres tradicions: l'acadèmica, amb continguts científics i abstractes generalment descontextualitzats; la utilitarista i tecnològica, vinculada al món del treball, i la pedagògica, que tracta de fer més agradables i atractius els continguts als interessos

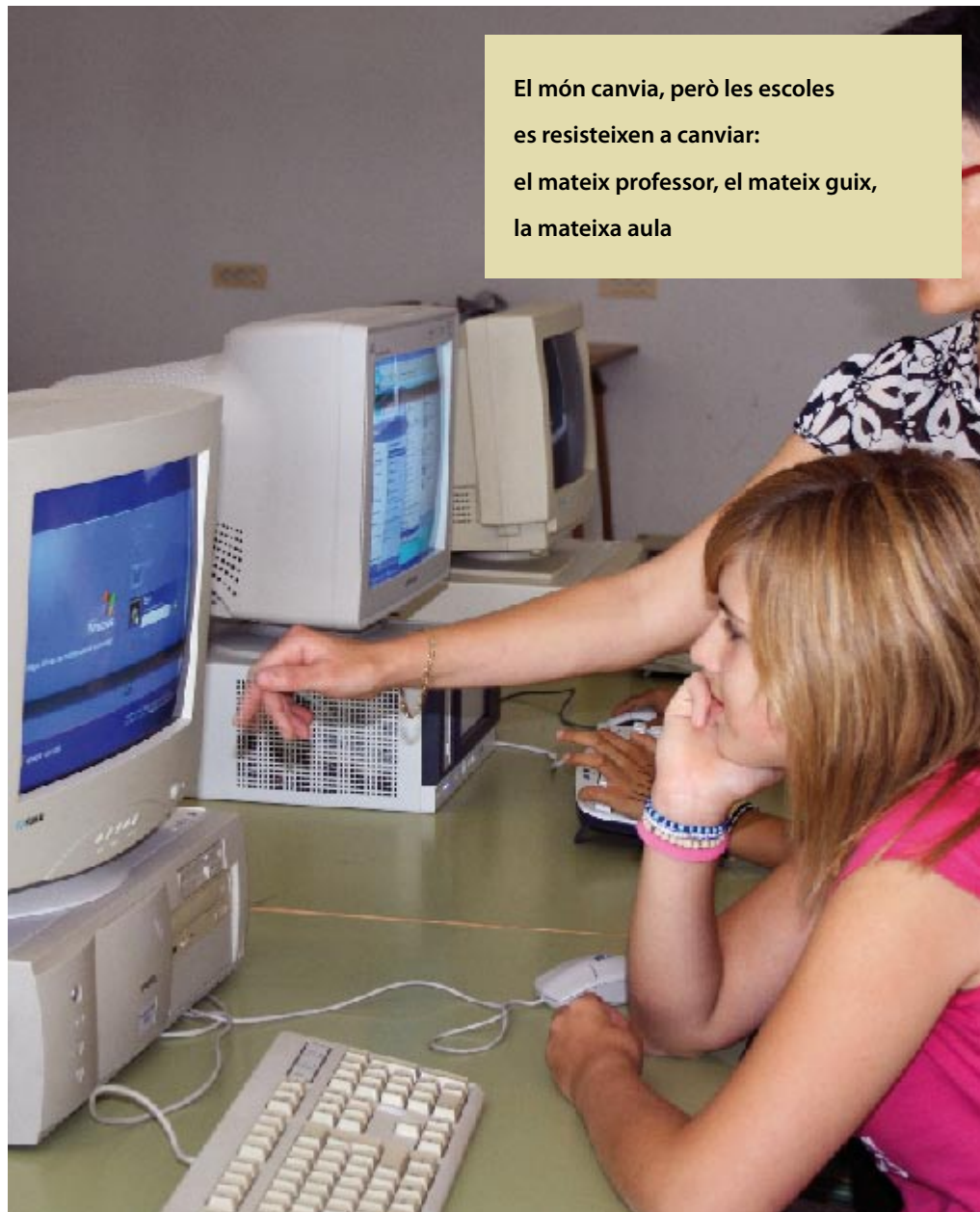
L'emmagatzematge incontrolat de continguts és un dels pitjors enemics de la innovació

i les necessitats de l'alumnat. Un altre tipus de tradicions lligades a cultures populars o alternatives, a mitjans de comunicació, o juvenils, només ha tingut una presència marginal en l'escola.

En totes les reformes educatives, diferents grups es mobilitzen per incorporar, mai per suprimir, com més coneixements millor, i encabir-los en horaris ajustadíssims. El risc és evident. Els coneixements mínims es converteixen en màxims i provoquen una sobrecàrrega que obliga el professorat a una cursa frenètica i obsessiva per a acabar el programa, de manera que ni s'assimila el coneixement ni s'hi aprofundeix, i en general només es memoritza. L'emmagatzematge incontrolat de continguts és un dels pitjors enemics de la innovació.

En l'ensenyament obligatori cal establir una jerarquització del coneixement, distin-

**El món canvia, però les escoles
es resisteixen a canviar:
el mateix professor, el mateix guix,
la mateixa aula**

gir el que és bàsic i imprescindible del que és secundari, per a poder arribar a discriminar aquell capital cultural mínim que necessita una persona per a viure dignament i activa en l'era de la informació, una barreja de continguts conceptuals i habilitats per a desenvolupar tot tipus d'intel·ligències.

Es parteix de la idea que les escoles i els instituts van ser creats per a una societat que ja no existeix: la societat industrial. I més o menys hi complien una funció. Però a mesura que la societat avança cap a una societat de la informació, cada vegada presenten més problemes. El món canvia, però les escoles es resisteixen a canviar: el mateix professor, el mateix guix, la mateixa aula. L'alumnat ha canviat, però no els centres.

Organització dels sabers

La parcel·lació del coneixement en assignatures no respon històricament a raons científiques, ni tampoc a la manera en què els éssers humans, des de la primera infància, anem adquirint, construint i representant el coneixement, cosa que no fem de forma fragmentària, sinó global; no de manera aïllada, sinó relacional. La fragmentació del coneixement contribueix a la reducció i simplificació del seu caràcter complex, al distanciament del món de les experiències de l'alumnat i a la seua descontextualització. El codi disciplinari genera una escissió entre els coneixements escolars i els problemes socials i les vivències del subjecte.

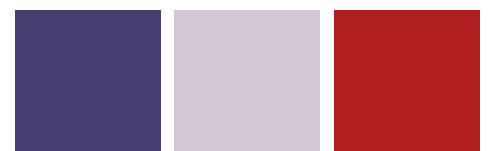
te. A més, les assignatures s'han convertit en àrees privades del professorat especialista que cada dia es preocupa més per reivindicar la singularitat de la seua matèria que per trobar elements comuns que permeten establir algun tipus de connexió interdisciplinària o globalitzadora.

La interdisciplinarietat i la globalització són una manera de pensar l'organització del coneixement que sorgeix com a alternativa al codi disciplinari, però no és tant una resposta purament metodològica i estratègica de treballar el coneixement com una nova concepció i actitud d'acostar-s'hi.

En la funció docent, es requereix més orientació i acompanyament que mai per a optimitzar les possibilitats que ofereixen la motivació, el descobriment, la investigació i la creativitat, i per a discriminar l'essencial de l'accidental

Maneres d'aprenentatge

L'escola és el lloc on els coneixements es fan públics i on es democratitza la producció i la distribució del saber. Avui s'exigeix una relació més interactiva entre el professorat i l'alumnat per a poder intercanviar i compartir de manera més fluida i permanent l'accés, la selecció, l'associació i la crítica del coneixement. En la funció docent, la mera transmissió es fa cada vegada més caduca i es requereix més orientació i acompanyament que mai per a optimitzar les possibilitats que ofereixen la motivació, el descobriment, la investigació i la creativitat, i per a discriminar l'essencial de l'accidental. Potser algun dia l'espai escolar desapareixerà tal com està concebut, però és segur que mai no podrà desaparèixer la figura del professor-educador.

Un congrés molt oportú

Josep Antoni Fluixà

La necessitat d'una educació adequada a la realitat present de la societat i amb l'objectiu ineludible de preparar els xiquets i les xiquetes per a convertir-se en els ciutadans del futur és, sens dubte, una de les prioritats de qualsevol professional de l'ensenyament que vulga fer amb dignitat el seu treball. Però aquesta és també una tasca que no es pot fer només amb voluntats individuals, sinó que requereix la planificació, l'impuls i l'actuació decidida de l'administració educativa.

Per això, dues de les afirmacions més reiterades que apareixen en els fòrums de debat, conferències o articles sobre el futur de l'educació són la urgència d'adaptar i de preparar el món educatiu i l'escola als temps en què vivim –sobretot, pel que fa a l'ús de les tecnologies de la informació i de la comunicació, les TIC–, i l'obligació irrenunciable de la societat –i, en concret, de les autoritats educatives– de facilitar la formació adequada al professorat perquè siga capaç d'exercir amb èxit la tasca docent. És a dir: en aquest sentit, hi ha, almenys, consens, perquè tots veuen la necessitat de canvi.

De fet, en l'actualitat hi ha la sensació d'un fracàs escolar excessiu, principalment entre els adolescents, que genera la necessitat d'introduir millores educatives per a evitar-lo. La polèmica es planteja a l'hora d'acordar-ne les solucions, perquè, fins i tot, hi ha partidaris d'un retorn a fórmules velles. Però el món ha evolucionat i, si volem encertar en les mesures que s'hi apliquen, haurem d'aplicar mètodes nous. Educar per a la vida, en un món cada vegada més tec-

El món ha evolucionat i, si volem encertar en les mesures que s'hi apliquen, haurem d'aplicar mètodes nous

xen darrerament els canvis socials i tècnics, la formació inicial de la majoria del professorat en actiu ha quedat ja antiquada, sense que, per a contrarestar-ho, s'hi hagen aplicat plans efectius de reciclatge.

En conseqüència, no ens ha d'estranyar que molts professors vegem les TIC com una amenaça i que consideren utòpiques les aportacions sobre ensenyament per capacitats o sobre l'estímul de les distintes intel·ligències que s'han de treballar per a preparar l'alumnat de cara al futur. I, en aquest aspecte, resulta molt oportú que es realitzen iniciatives dirigides a la formació del professorat amb l'objectiu de suplir les deficiències dels docents, com, per exemple, la convocada per l'Ajuntament de l'Alcúdia amb la participació de la xarxa de centres educatius Confluència 340 i la col·laboració d'entitats com la Universitat de València, el sindicat CCOO i la Fundació Bromera per al Foment de la Lectura: institucions i entitats organitzadores del II Congrés d'Educació de l'Alcúdia amb el títol d'*Intel·ligències de futur*.

Intel·ligències de futur

II Congrés d'Educació de l'Alcúdia
24, 25 i 26 de setembre de 2009

Hi ha l'obligació irrenunciable de la societat de facilitar la formació adequada al professorat

nificat i amb tanta informació, significa dotar l'alumnat no sols de coneixements, sinó de la capacitat de saber-los utilitzar per a extraure'n d'altres, per a establir connexions entre unes informacions i altres, per a ser creatius i capaços d'adaptar-se a situacions noves, superar dificultats i respectar i valorar les diferències existents entre les persones, a més de mantenir una actitud cívica i un compromís social.

Per tant, ens trobem davant d'un repte i d'una responsabilitat que, sens dubte, resulta excessiva per al professorat i que és impossible portar endavant sense una bona formació. I aquesta és, precisament, una de les dificultats principals amb què entropessen tots els intents de reforma educativa que s'han fet. Sobretot, si es té en compte que, amb la rapidesa amb què es produei-

Sense optimisme no es pot encarar cap tipus de renovació

Un congrés celebrat del 24 al 26 de setembre de 2009 en què han participat ponents com Elena Martín, per a explicar què són les intel·ligències de futur, o Jordi Garreta, que ha introduït el tema de la diversitat cultural, o com els professors Joan Ferrés, Laura Borràs i Javier Ayerbe, que han exposat visions d'ús educatiu diferent de les TIC, i que ha comptat també amb la participació de Miguel Ángel Santos Guerra, amb una invitació a l'optimisme sense el qual no es pot encarar cap tipus de renovació.

Una connexió plena d'incògnites

Dolors Palau

Geografia amb Google Maps, anglés amb descàrregues a l'MP3, matemàtiques amb un programa de geometria dinàmica o lectures recomanades en format de llibre electrònic. Que escola i noves tecnologies són dos aliats de futur imprescindibles està fora de dubte per als diferents actors del sistema educatiu. El disseny de les estratègies, en canvi, deixa un grapat d'incògnites per resoldre. Disposen els centres de les infraestructures necessàries? Estan formats els docents? Com es canalitzarà el procés educatiu?

El projecte Escola 2.0, a través del qual es pretén dotar d'un ordinador portàtil els alumnes de 5é de Primària –uns 43.000 al territori valencià–, representa el punt de partida d'un ambiciós pla d'innovació i modernització educativa anunciat pel Govern central. Però, quines altres mesures cal implementar? El sindicat CCOO considera que aquesta proposta no serà eficaç si no ve precedida de la formació i la motivació del professorat. Possiblement, segons s'indica en un editorial de la publicació electrònica, aquest serà el gran repte, ja que la televisió i el vídeo a penes van entrar a les aules i, quan això va passar, diu que «es va fer un mal o nul ús d'elements que llavors eren innovadors».

La formació, imprescindible

Albert Sansano, coordinador de l'Àrea de Política Educativa i Renovació Pedagògica de l'STEPV, afirma que calen una sèrie de mesures complementàries per a evitar caure en el discurs demagògic o en el negoci de les multinacionals. En la seua opinió, el pla només serà eficaç si va acompanyat de partides per al manteniment i la renovació dels equips. Si no es així, indica, «en tres o quatre anys quedaran obsolets», un problema que

han patit moltes aules Infocole. Però una de les claus de l'èxit passa per la formació del professorat en noves tecnologies, no només en l'aspecte tècnic o de simples usuaris, sinó també com a recurs didàctic. I aquest continua sent encara un gran entrebanc. De fet, hi ha una gran demanda de formació, i la minoria que té la capacitat ha hagut de fer-ho «de manera voluntarista, amb molt d'esforç i fora de les hores de treball».

Aquesta realitat, la coneix bé Gregori Garcia, coordinador de Noves Tecnologies del CEFIRE d'Ontinyent, que destaca com la dotació de recursos i l'interés han crescut de manera considerable en els últims tres anys, tant pel que fa a cursos de Lliurex –el programari lliure de la Conselleria d'Educació– com a altres de destinats a l'aplicació específica de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) a determinades matèries, des de Llengües i Matemàtiques fins a Educació Física. L'aplicació posterior, una vega-

Una de les claus de l'èxit passa per la formació del professorat en noves tecnologies, no només en l'aspecte tècnic o de simples usuaris, sinó també com a recurs didàctic

da finalitzat el curs, depén de molts factors, des dels recursos i l'organització dels centres fins a la motivació dels professors de seguir aprofundint en aquestes. Amb tot i això, Garcia es mostra optimista: «El començament de les TIC sempre és lent, però té una continuïtat clara».

Quina és la realitat dels centres educatius? L'informe *La integració de Internet en la educació escolar española: situación actual y perspectivas de futuro*, coordinat pels professors de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) José María Mominó i Carles Sigalés, revela que, si bé d'una banda bona part dels docents reconeixen la utilitat de les TIC per a les seues assignatures, també lamenten l'escassa capacitat a l'hora d'utilitzar-les a l'aula. Jordi Adell, professor i director del Centre Nacional de Noves Tecnologies (CENT) de la Universitat Jaume I, recalca que l'element clau és «la formació

docent en l'ús didàctic de les noves tecnologies», una circumstància sobre la qual es mostra pessimista. En la seua opinió, els nous plans d'estudi no proporcionen un canvi de perspectiva en aquesta preparació respecte als actuals.

Pantalla o paper?

Substituirà l'ordinador el llibre de text? El ministre d'Educació, Ángel Gabilondo, va aclarir que els materials habituals no desapareixeran i que l'entrega d'ordinadors for-

Bromera posa en marxa aquest curs un portal en què els docents poden trobar tot el material i recursos per a preparar qualsevol unitat dels llibres de Primària

ma part d'un ampli programa d'impuls de les TIC que ni de molt representa la solució a tots els problemes de l'educació espanyola. Queden encara molts interrogants per respondre, apunta Sansano: «Qui assumeix la responsabilitat en cas de pèrdua o robatori? Hi ha compromís de retorn al final del curs? I el més important, s'optarà per un programari lliure o de propietari?». En aquest sentit, el director del CENT confia que les comunitats autònomes mantindran l'aposta pel lliure i no faran «un pas enrere».

Jordi Adell es mostra partidari de mesures com la dotació d'ordinadors, però, entre les ombres que detecta, observa la de l'elaboració de materials que impliquen un autèntic canvi en l'ensenyament, el pas d'un model expositiu com l'actual a un altre en què les noves tecnologies es convertisquen en eines interactives. De moment, a la xarxa sorgeixen iniciatives de professors que aposten per materials compartits, però que no sempre tenen, diu Adell, la qualitat adequada, el filtre tradicional al qual quedaven sotmesos els llibres de text.

Nous reptes editorials

Les TIC plantegen canvis importants en el món editorial. L'Asociación Nacional de Editores de Libros y Material de Enseñanza (Anele) lamenta que la urgència en el subministrament d'ordinadors no ha anat acompanyada

«d'estímuls a la iniciativa privada per a l'elaboració dels materials convenients». Serà el calendari d'aplicació del pla Escola 2.0 el que marcarà el ritme de transformació, assenyala Manel Romero, secretari tècnic de l'Associació d'Editors del País Valencià (AEPV), que afirma que el sector ja fa temps que treballa en l'elaboració de materials digitals i multimèdia. Es tracta, remarca, «del tret d'eixida, del pas de l'equador cap a un canvi de model de negoci en què el pes es desplaçarà del paper al digital». Tot i que el primer, sosté, mai no desapareixerà, «quedarà per a fixar continguts».

A la xarxa sorgeixen iniciatives de professors que aposten per materials compartits, però que no sempre tenen la qualitat adequada, el filtre tradicional al qual quedaven sotmesos els llibres de text

Romero adverteix que aquest no és un procés instantani i que la transformació exigeix que la tecnologia arribe primer a les aules. Les estadístiques de la Conselleria d'Educació posen de manifest que el curs s'inicia amb un ordinador per cada 4,89 alumnes. Entretant, el mercat haurà de definir la distribució dels materials i els editors espanyols mantenen converses per a constituir una gran plataforma per a subministrar continguts.

Les editorials mobilitzen els seus recursos. Bromera se suma enguany als cursos de TIC per a professors i a altres iniciatives de des càrrega de materials i propostes educatives des del seu web, el llançament d'un portal en què els docents poden trobar tot el material i recursos per a preparar qualsevol unitat dels llibres de Primària. El portal, que s'actualitzarà de manera permanent, disposarà també d'un fòrum on els educadors puguin compartir experiències i idees en un entorn 2.0.

Les TIC: la revolució que esperàvem?

Les noves tecnologies en l'educació han servit fins ara per a complementar i reforçar els continguts de classe. L'arribada de l'Escola 2.0 canvia el panorama educatiu per a situar les TIC com a part fonamental del procés d'ensenyament i aprenentatge. El nou paradigma facilitarà la interacció entre el mestre i l'alumne, permetrà dotar de major cohesió uns continguts parcel·lats en matèries, alhora que també proporcionarà a l'alumnat els recursos necessaris per a destriar la informació adient dins del volum extraordinari que genera l'actual societat del coneixement. Però en quin punt es troba aquesta revolució?

Robert Martínez Correcher

Alcalde de l'Alcúdia

Amb el Congrés d'Educació, l'Alcúdia ha encertat en una iniciativa que, en realitat, forma part d'un somni. Perquè, de vegades, les apostes polítiques són somnis aconseguibles. Volem ser ciutat de l'educació. I treballem. En infraestructures: construïm una Escola Infantil; hem dotat d'aules informàtiques tots els col·legis, l'Institut, l'Escola de Música. En personal: a més dels consellers dels col·legis públics, l'Ajuntament sufragava els logopedes i psicopedagogs dels col·legis, els mestres de l'Escola d'Adults, el Centre Obert. En projectes: impulsem projectes educatius transversals, sobre història i patrimoni, sobre paisatges de l'aigua, sobre la biodiversitat; convoquem anualment els Premis Abril, per a generar entusiasme per la lectura i l'escriptura.

Són peces d'una trama amb sentit. D'aquesta trama forma part el Congrés d'Educació. I del somni: que l'educació converteixi les noves generacions en homes i dones més crítics, més savis, més lliures.

Migue Puig

Federació d'Ensenyament de CCOO-PV Ribera Alta del Xúquer

Sovint parlem de l'esperada revolució tecnològica en l'escola, i mentre anem parlant, les noves tecnologies deixen de ser noves i a les aules seguim trobant els mateixos mètodes de treball de sempre.

Per tal que les TIC produïsquen la desitjada revolució del sistema educatiu, haurem de modificar la distribució dels recursos, caldrà pensar a utilitzar noves estratègies que apropen els alumnes d'una manera distinta al coneixement dels continguts.

Les TIC ens ofereixen una àmplia gamma de possibilitats. Ens trobem en el moment clau per a establir un nou procés metodològic, però perquè aquest es done cal posar primer els fonaments, un bon pla de formació, horaris que faciliten el desenvolupament d'eines pròpies, suport i assessorament suficient, i dotació de recursos adients, entre altres.

Així, potser veurem una metodologia basada en les TIC, un nou mètode per a establir un model educatiu en consonància amb l'evolució tecnològica del segle XXI.

Chelo Richart

Professora de TIC a l'IES Lluís Vives de València

Constantment sentim que la *societat de la informació* és una realitat. Però per a l'alumnat no és una cosa nova, perquè ja ha nascut en aquest context i, per tant, els educadors hem de posar-nos en la seua situació per a ajudar-los a aprendre tot allò que els resulte útil en un futur pròxim. La matèria TIC no consisteix a ensenyar-los a tenir un domini absolut de sistemes operatius, xarxes, etc., sinó a fer que aprenguen des d'un punt de vista pràctic i crític tot allò que necessitaran en la seua vida professional i personal, i sobretot, a desenvolupar la competència necessària per a saber on trobar les respostes.

En conclusió, tot i que ja s'ha fet un gran camí per a incorporar les TIC a l'educació, crec que la prioritat no és regalar portàtils a l'alumnat, sinó realitzar una tasca més complexa de formació del professorat, en primer lloc dotant el centre amb el material i l'equip necessaris que hui no hi ha. Regalar pissarres digitals, ara tan de moda, no ho és tot.

Josep Lluís Ruiz

Assessor del CEFIRE de Castelló

Vivim en la societat del coneixement, i els ciutadans necessiten una educació que contemple la formació en l'ús de les eines que utilitzen o utilitzaran quotidianament, i que moltes vegades, encara que no ho sembla, desconeixen en gran mesura. Parlo d'aspectes tècnics, de coneixements, però també de ciutadania digital. No ens podem quedar, però, com s'ha fet fins ara, en una formació descontextualitzada, i tampoc es tracta d'usar les noves eines amb les antigues formes. Aquest és el gran perill, reproduir el llibre de text en format digital.

Des de l'aparició del Web 2.0 hi ha un canvi de mentalitat que s'ha de portar a les escoles: compartir, interactuar, comunicar, participar. Aquesta és la gran oportunitat que ens ofereixen les noves tecnologies: crear comunitats d'aprenentatge. No és una qüestió de quantitat d'ordinadors, sinó d'utilitzar els mitjans que tenim al nostre abast per a aconseguir una educació que tinga sentit per a les persones del segle XXI.

NOVETATS CURS

digital.bromeratxt.com és

- Material didàctic multimèdia
- Aplicació interactiva
- Actualització contínua
- Fòrum d'experiències

2009|2010

L'aposta de Bromera per les noves tecnologies

Aquest curs, Bromera.txt posa a disposició dels mestres una nova eina interactiva amb una selecció dels recursos educatius digitals disponibles a la xarxa. Es tracta de digital.bromeratxt.com, un portal que reuneix aplicacions interactives multimèdia, propostes didàctiques de cerca guiada i recursos informatius i audiovisuals presents a diferents espais web, organitzats ací segons els recursos que necessita l'educador per a qualsevol unitat dels llibres de Primària. A més, aquest web s'actualitzarà també amb un fòrum per a compartir idees, experiències i activitats entre el professorat. D'aquesta manera, trindran en un sol espai un ampli ventall de material didàctic molt útil per al treball a classe alhora que una finestra oberta a les opinions, les propostes i els suggeriments d'altres companys.

Bromera segueix apostant així per l'ús de les noves tecnologies, essencials en l'actual societat del coneixement. A més d'aquest nou espai per al professorat, l'editorial ha millorat i potenciat la seua presència a la xarxa i l'ús dels avanços comunicatius per oferir més informació i més eines per als educadors i els lectors.

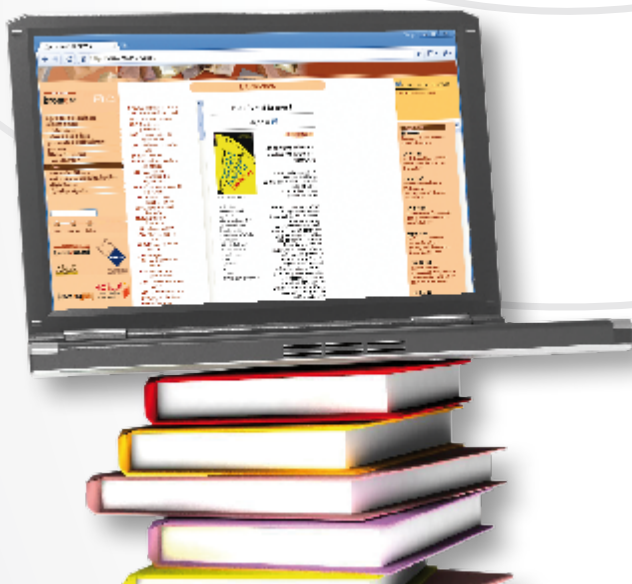
- Butlletins d'informació per correu-e i subscripció des del web.
- Bloc actualitzat diàriament.
- Servei d'avisos per SMS sobre actes, enviaments de novetats...
- Llibres electrònics a través d'Edi.cat.
- Revista literària *L'illa* i suplement educatiu TXT en format digital.

- Descàrrega de propostes didàctiques de les lectures.
- Solucionaris, activitats de reforç i programació d'aula a Bromera.txt.
- Portal Ónex, el generador de proves d'avaluació per a Secundària i Batxillerat.

- 3a edició del Curs de noves tecnologies per a mediadors (professors, mestres, bibliotecaris, tècnics dels CEFIRE...) organitzat per la Fundació Bromera amb una excepcional acollida..

- Portal Bromerajove.com dissenyat específicament per als joves perquè s'habituen a navegar per Internet alhora que descobreixen coses sobre els llibres que els interessen.
- Perfil en el Facebook, la xarxa social més important del nostre país.

- Espai web amb el catàleg complet de l'editorial
- Cercador, llibres classificats per edats, col·leccions, novetats...
- Botiga digital
- Descàrregues gratuïtes de fragments d'obres
- Promocions, concursos sobre les novetats a través de la xarxa

Entrevista. Laura Borràs

«Hi ha mestres que hauran de canviar de xip i perdre la por envers les noves tecnologies»

José Luis Sastre

Ningú no s'imagina una empresa sense ordinadors ni Internet, però encara falta feina al nivell més elemental: l'escola. Les classes segueixen vertebrant-se a còpia de pissarra, llibres i quaderns; i no deu ser per manca d'innovacions. La professora Laura Borràs, fundadora d'Hermeneia, treballa per apropar la literatura a través de les últimes tècniques, moltes de les quals es poden exportar als col·legis, com pissarres digitals, Internet i ordinadors personals a classe. Defensa que màquines i llibres són compatibles, tot i que l'escola s'haurà de posar les piles.

Cada temps té el seu tòpic, i entre els molts que circulen en l'actualitat hi ha el que afirma que Internet s'emportarà la literatura, que els ordinadors eliminaran els llibres. Contra aquest tòpic lluita la professora de Barcelona Laura Borràs Castanyer, que va fundar el 2001 el grup de recerca Hermeneia, dedicat a la relació entre dos mons teòricament enfrontats, la literatura i les noves tecnologies de la comunicació (TIC). El grup té especialistes de diferents països i es dedica a apropar la literatura a través de

les innovacions digitals, fet especialment aprofitable a les escoles. «En aquest temps –assegura Borràs– he descobert un territori molt més procliu a la interacció i la creativitat del que semblaria de dos àmbits tan aparentment allunyats com la literatura i les màquines».

A Internet se la demonitza com si fóra l'espai que destruirà els llibres, i, en canvi, ha generat hàbits de lectura molt més forts

Borràs, investigadora de la Universitat de Barcelona, replica el tòpic: «Els que diuen que Internet posarà fi a la literatura són els apocalíptics que sempre apareixen quan hi ha un canvi. Parlem d'un canvi substancial, perquè Internet és un canvi tecnològic que en comporta un de cultural. Sempre he pensat que les coses acaben passant, i més val saber de què van i estar a punt per a aprofitar-les». El dubte, però, és com pensa impulsar davant del públic infantil i adolescent –tan acostumat a les computadores– la

literatura clàssicament concebuda, ara que tothom aposta pel llibre electrònic i estan baixant els índexs de lectura. «Fàcil,» proposa: «amb mentalitat oberta. Ningú no s'ha d'esquinçar les vestidures perquè els índexs de lectura baixen. Estan baixant fa molt de temps i la culpa no és d'Internet. Trobarem una raó important si veiem com ha anat retrocedint la inclusió de la literatura en les hores de llengua als plans d'estudis».

**Els xiquets necessiten algú que els
faça de guia per a posar la tecnolo-
gia al servei del coneixement**

Atraure els alumnes

La clau és convertir Internet en una arma de seducció: «A Internet se la demonitza com si fóra l'espai que destruirà els llibres, i, en canvi, ha generat hàbits de lectura molt més forts». D'això es tracta: «Els xiquets no han perdut la fascinació per la paraula, per les històries. Fixem-nos en l'èxit que tenen els videojocs amb components narratius. El que ens ha d'interessar per a atraure l'alumne és el què, no el com. Instruments com el llibre digital o els ginys són eines que ens permeten llegir, igual que el llibre. A mi, el que m'interessa són els textos, no el suport en què arriben. I amb Internet, a través de processos més interactius, podem interessar la gent en la lectura».

L'aula del futur, i el futur és cada vegada més proper, tindrà pissarres digitals i més ordinadors. Això depèn dels recursos econòmics que cada govern hi pose; però no només d'això. La responsabilitat, també la tenen els mestres. Explica Borràs que encara veu professionals reticents a canviar les formes d'ensenyament. Veu, sobretot, els mateixos arguments de sempre, «la por i el desconeixement. Per això és difícil donar una data de quan veurem el gran canvi tec-

nològic a les aules, perquè el que cal tenir en compte són els docents, i els que tenim ara els tindrem en els pròxims 5, 10 i 15 anys. Aquest és el cavall de batalla. La tecnologia anirà avançant, però el problema és saber si qui té la capacitat de dirigir-la cap als objectius docents estarà disposat a fer el salt». És un missatge a la comunitat educativa perquè perda la por i s'agafe a un aprenentatge col·lectiu i en xarxa. Què cal? Formar el professorat.

Hi haurà pissarres noves, tecnologia en els pupitres, «i tot això està molt bé», diu Borràs. «Però què farem amb les eines? Importa quin ús hi donarem. La màquina farà el que l'usuari –alumne o professor– li diga que faça. Els mestres han de saber quines potencialitats tenen les màquines». És evident que els xiquets ja saben baixar continguts d'Internet, xatejar i jugar. No necessiten un mestre per a això. «Sí que necessiten, en canvi, algú que els faça de guia per a posar la tecnologia al servei del coneixement».

La formació del docent

De manera que el repte, al capdavant, és per al mestre, que és qui s'acabarà posant davant dels alumnes amb noves aplicacions. I si encara s'ha de veure com s'omplien les aules d'ordinadors, més encara com es destinen els recursos per a formar com cal el professorat. «Comença a veure's que la formació docent és fonamental. Sense això, no avançarem cap on hem d'anar, a l'Escola 2.0, on es recuperen la disciplina, la memòria i l'esforç, conceptes en crisi que ara Internet mostra com a necessaris. Estarem perduts si accedim a un oceà d'informació com és la xarxa sense saber jerarquitzar ni tenir criteri per a destriar què és important o no. Ens exposem a la banalització del coneixement.» No és cap secret, i Borràs no ho amaga, que les TIC obrin segurament tantes oportunitats com riscos, i ací rau la importància de saber com funciona el que es té entre les mans.

Per tot això es fan jornades específiques, com les que organitza la Fundació Brome- ra per a fomentar la lectura en la societat del coneixement. Borràs n'ha sigut ponent i manté que aquestes iniciatives permeten convèncer els més reticents i compartir experiències. Gent que aporta propostes noves i que comenta com li ha anat al seu curs aplicant-ne d'altres. Reciclatge, en una paraula.

**Les pissarres digitals comportaran
un ensenyament més personalitzat,
amb un estalvi considerable de pa-
per, amb activitats actualitzables...**

Els professors aprofiten trobades com aquestes per a plantejar-se les preguntes que vénen amb les noves tecnologies. Saber, d'entrada, com canviarà la manera d'aprendre amb tanta màquina nova. Caldrà, com abans calia, que memoritzen els nens el poema del Pirata? Està clar que hi ha coses que ja no hauran de recitar de memòria, però el paradigma vell no s'ha quedat del tot desfasat. «S'ha de desmitificar allò que ja no cal aprendre res de memòria perquè es troba tot a Internet. S'han de portar les coses a la justa mesura i a la necessitat dels estudiants en cadascuna de les seues etapes. I combinar. Per exemple, no necessitem cap fòrum virtual perquè els estudiants es relacionen entre ells si comparteixen la mateixa aula. Si es fa un bloc, ha de ser perquè complemente el que es duu a terme a la classe», assegura Borràs.

La pregunta que més fan a aquesta experta és si desapareixerà el llibre. La resposta és que depèn. Depèn del que entenguem per llibre: «Les pissarres digitals comportaran un ensenyament més personalitzat, amb un estalvi considerable de paper, amb activitats actualitzables... Probablement, el llibre de text tal com el coneixem està abocat a desaparèixer. Però desaparèixerà en format paper, perquè en format digital ens donarà més possibilitats». El futur ens donarà la resposta.

La teua recomanació

TXT t'ofereix aquest espai perquè pugues recomanar llibres, pel·lícules, obres de teatre... que t'hagen resultat interessants per la seua relació amb l'educació i l'ensenyament. Si trobes algun llibre que creus que els teus companys de professió no s'haurien de perdre, conta'ns-ho per correu electrònic a txt@bromera.com o per correu postal a Revista TXT (Ap. de Correus 147, 46600 Alzira) indicant «Recomanació» en el sobre. Junament amb el text en què ens expliques per què t'ha agradat (2.000 caràcters aprox.), cal que adjuntes una fotografia de carnet i les dades personals (nom, cognoms, centre educatiu on treballes, adreça i telèfon). Si vols recomanar una pel·lícula, cançó, exposició... envia'ns un text que no supere els 500 caràcters. Els autors de les recomanacions publicades rebran un llibre de Bromera com a obsequi.

Luis Suñer Penalva,
professor d'Educació
Secundària de l'IES
de Càrcer,
ens recomana

La educación como industria del deseo.
Un nuevo estilo comunicativo,
de Joan Ferrés i Prats.
Editorial Gedisa.
Barcelona, 2008

En *La educación como industria del deseo*, Joan Ferrés reivindica d'una manera amena –gràcies a la inclusió de citacions provocadores, de relats breus i d'algunes mostres d'humor gràfic– un canvi d'estil en la comunicació educativa i cultural centrat en la potencialitat de les emocions i en la capacitat de sintonia amb l'alumnat

Les recents troballes de la neurociència sobre el funcionament del cervell humà ens poden ajudar a comprendre per què no som més eficaços com a professionals de la comunicació educativa i cultural: només connectant amb el cervell emocional dels interlocutors es pot garantir l'eficàcia en les interaccions comunicatives de caràcter persuasiu i seductor. Els professionals de la comunicació televisiva i publicitària semblen haver-ho intuït des de fa dècades, i amb la seua praxi qüestionen implícitament la nostra manera de fer, de ser i de comunicar. Basta fixar-se que són més eficaços que nosaltres en la lluita contra el *iamiquè* dels destinataris dels missatges.

Tots els llibres formen part, en un sentit real o metafòric, del gènere dels llibres de

viatges. Si considerem que aquest llibre n'és un, en aquest cas, l'itinerari s'inicia en la insatisfacció produïda per les mancances detectades en la pràctica docent i conclou amb uns descobriments i unes reflexions que permeten enriquir aquesta pràctica.

En la primera fase, es comença fugint de la realitat del professional educatiu per a explorar en altres territoris com el de la neurociència o el dels professionals de la comunicació, però prompte s'adverteix que és fàcil trobar vies de confluència entre tots ells. En la segona fase, s'exploren territoris vinculats amb la innovació educativa des de la praxi quotidiana de l'aula. Se citen experiències provocadores que poden servir com a model. Avalada pels èxits de destacats neuròlegs, comunicadors de masses i professionals de l'ensenyament de tarannà innovador, aquesta nova proposta integra les aportacions més valuoses de la comunicació audiovisual i de les tecnologies.

En conclusió, aquest viatge compartit haurà valgut la pena si, en tornar a la pràctica docent, l'educador o l'educadora se sent més en sintonia amb els seus alumnes, és a dir, si amb la recerca d'un nou estil comunicatiu es descobreixen més eficaços com a comunicadors, un pas previ i imprescindible perquè es descobrisquen més eficaços com a educadors. L'optimització dels processos d'ensenyament-aprenentatge és «una utopia possible» (A. García Matilla, 2003) condicionada per la nostra capacitat per a convertir els objectes de coneixement en objectes de disseny.

Anna Llorens, d'Alcalà de Xivert, ens recomana la pel·lícula *Matrix*

Els directors d'aquesta pel·lícula que va marcar el cinema de ciència-ficció es plantejaren fer un viatge a la consciència humana. Guiats per Nemo, ens introduïm en una esfera de la realitat en la qual el que sembla veritat només és la duplicació d'un univers dominat per un codi binari que ens mediatitza. En el rerefons trobem una denúncia de les amenaces que poden implicar les noves tecnologies. Un missatge molt útil per a joves i per a adults, que incita a deslliurar-se de les pressions i les influències que tendeixen a uniformitzar-nos i a limitar els nostres anhels.

projecte

REpunt

TALLER DE LLENGUA Valencià per a l'ESO

- ▶ Dirigits als alumnes que cursen l'optativa del Taller de Llengua de valencià.
- ▶ Vàlids per a les classes de repàs, de desdoblament, de recuperació; per al grup de diversificació curricular, grup d'adaptació curricular (PAC)... i com a tasques d'estiu.
- ▶ Ofereixen flexibilitat metodològica atès que els continguts s'hi presenten en pàgines i apartats independents.

edicions
bromera

materials de Música per a Primària

Per als sis cursos de Primària

lectoescriptura musical

Andantino

- ✿ Quaderns estructurats en unitats didàctiques.
- ✿ Formació en la lectura i l'escriptura musical i en aspectes del ritme, l'entonació, l'educació vocal i auditiva.
- ✿ Amb cançons populars valencianes, activitats de lectura rítmica i melòdica, i activitats de creativitat i escriptura.
- ✿ Per al professorat, la guia didàctica i el CD de recursos sonors amb els acompanyaments de les cançons.

Nous materials de Bromera per a les proves de la JQCV

**Nou material
per a la JQCV!**

- ▶ Adequat a les noves proves de la Junta Qualificadora de Coneixements de València
- ▶ Adaptat al Marc Europeu Comú de Referència
- ▶ Una oferta completa que inclou el llibre de l'alumne, el quadern d'activitats i un CD amb recursos sonors i els solucionaris
- ▶ Orientat a la pràctica interactiva de la llengua en situacions comunicatives versemblants
- ▶ Una eina innovadora amb un plantejament lúdic de l'aprenentatge i l'ensenyament que fomenta l'interés de l'aprenent i facilita la tasca del professorat

Universitat
d'Alacant

materials educatius
per a l'escola valenciana
bromera.txt